

Свідчення про воєнні злочини

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника Острога

Із «Інформаційного повідомлення УПА про боротьбу вояків проти свавілля німецьких окупантів на території Острозького р-ну Рівненщини» під № 73.

«Наглядний приклад німецького вандалізму стався дня 12. X. 1943 р. в Острозькому районі. Німці, в силі 800 солдатів, зайшли зо шляху на Остріг та зо шляху на Дубно у Новомалин, Точивици, Дерев'янче, Білашів і в інші сусідні села і, стискаючи з двох сторін, розсипалися в розстрільну та почали палити хати, збіжжя та вбивати людей.

Палили все, що тільки доглянули, навіть стіжки зо збіжжям і полукіпками, що де-не-де були по полях. Гітлерівські варвари зганяли всіх жінок, дітей та старців, що не встигли, або не мали сили втекти від німець-

ких куль, мучили їх, знущалися над ними, кидали їх живими в вогонь, де нещасні конали в великих муках. Так гестапівські собаки заводять на Україні культуру «Нової Європи». Згоріло 13 сіл. У кожному з них німецькі посіпаки знищили по кількадесять людей. Були села, що число помордованих людей перевищало 100 осіб. Жовтень 1943 р.».

Із спогадів новомалинки **Теодосії Прокопівни Фризиук**, записаних у 2008 р. львівською дослідницею **Марією Лаврук** для книги «Новомалин у просторі і часі»: краєзнавче дослідження **Волинського села: монографія; За ред. Марія Миколаївна Лаврук, Анатолій Васильович Мельник. – Харків: Чайка, 2013. – 415 с., [9] арк. вкл. іл.: іл.**

«У той день німці в'їхали вдо-світа в село через Корчунки на шістьох машинах, бо дорога з боку Острога була перекопана і забарикадована. Я втекла на Могилки сховатись, бо зі стражі

у дзвін вдарили, щоб втікати. Я сиділа там, на Могилках, в кущах, а німці зі запальних пушок обстрілювали село – то там загорілась хата, то там. Коли майже все село горіло, вони поїхали на Містечко. Набирали курей, гусей, свиней – все, що трапляло під руку (люди в цей час ховались хто де, переважно за Майданом у лісі). Тато мій уже пішов із мамою і старшим моїм сином до лісу на Подобанку, то я зайшла на їхнє подвір'я і ще засипала в яму збіжжя: ячмінь, пшеницю. Потім німці приїхали знову – уже зі сторони Острога. Містечко спалили десь через день-два, коли усе перебрали. Кілька стариків тоді загинули: Гонта Павло, Зацяпа Степан, Чайка Кузьма, Тарадайка Антон (Бодня). Були крепкі, не хотіли вступатись зі своєї землі. Решта пішли в ліс. Ховались у Голодьковій березині, в Заклі. Зимівлю зробили навіть коровам. Не згоріли тільки Майдан за Греблею і хутір Подобанка».